- *Yaratıcılık Nedir?*
- *Sanatçı Kimdir? Özellikleri Nedir?*
- *Sanat Eseri Neye Yarar?*
- *Sanatçı Niçin Yaratır?*
- *Sanat ile Tasarım Ayrımı Nedir?*

Prof. Hasip Pektaş

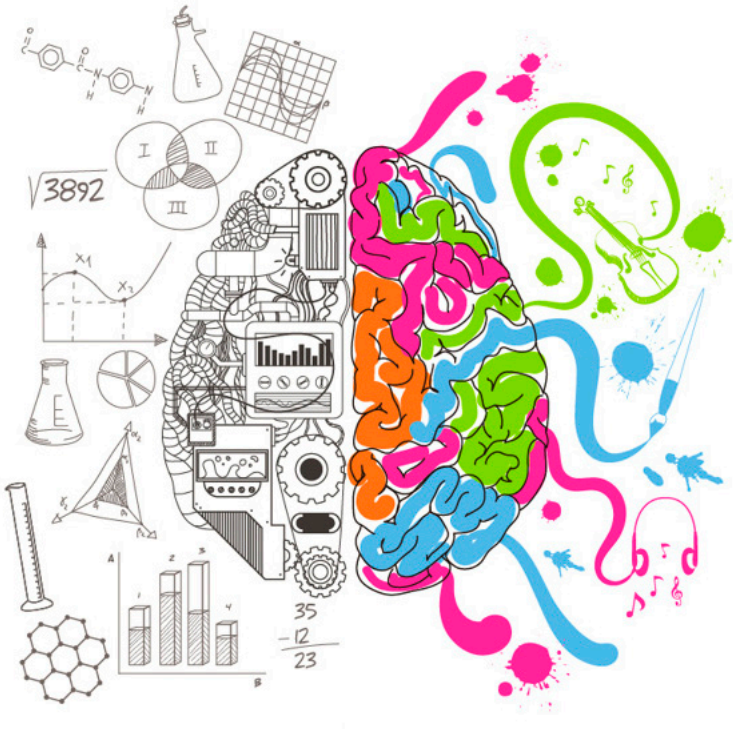

Yaratıcılık Nedir?

Yaratıcılık, olmayan bir şeyi hayal edebilme, herkesten farklı yollarla yapabilme ve yeni fikirler geliştirebilme yeteneğidir. Yaratıcılık günlük olaylara ve nesnelere herkesten farklı bakabilmek ve farklı yaklaşım tarzı geliştirebilmektir.

Yaratıcılığın doğuştan geldiği görüşü artık terk edilmiştir. İyi bir eğitimle herkesin yaratıcı olabileceği görüşü ağır basmaktadır.

Robbie Schingler
Forest Stearns, 2017

Sanatçı Kimdir? Özellikleri Nedir?

Sanatçılar güzelliklere karşı duyarlı insanlardır. ***Yarattıkları eserler ile farklılık gösterirler.***

Bazen bir renk, bir doku, bir ses veya bir olay sanatçıyı duygulandırıp, anılarını canlandırmaya yeter ve yaratma aşkıyla birlikte içini bir coşkunun, heyecanın sarmasına neden olabilir.

Van Gogh
Bir çift pabuç, 1886

Hangi konu olursa olsun sanatçı onu yaşayarak biçim-içerik süreci içinde sanat eserine dönüştürür. Van Gogh'un yaptığı, o zamana kadar hiç bir ressama konu olmamış "Bir Çift Pabuç" onları ayaklarında sürükleyerek yürüyen, yoksul insanların acılarını yansıtabiliyorsa, sanatçısının eseriyle ortak yanlar taşımasındandır.

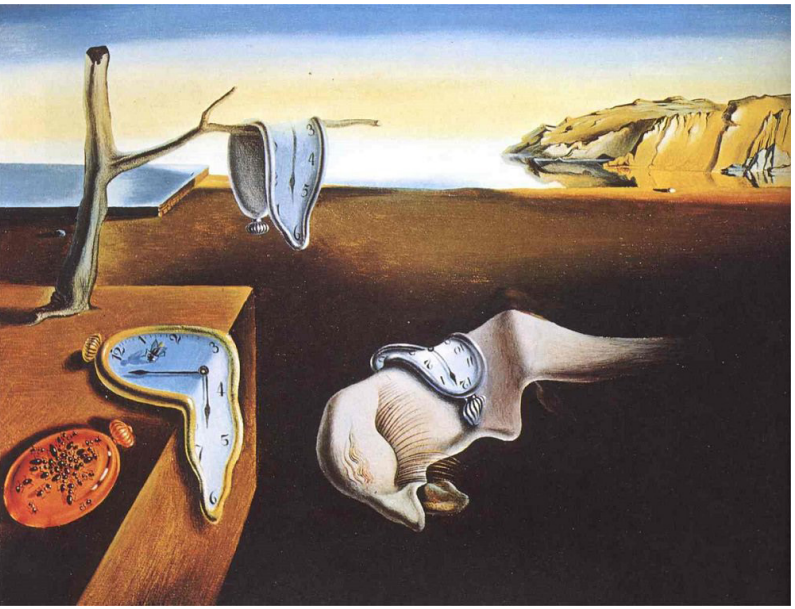

Van Gogh
Eski Papuçlar, 1886

Yaratıcı bir kişi olarak sanatçı eserine kendisinden farklı şeyler katar, başkalıklar yaratır. Bir şeyin aslıyla tam anlamıyla ilgilenmezken benzeri olan bir sanat eserine hayranlık duyuyorsak sanatçısının buna kattığı başkalıklardan dolayıdır.

Sanatçı meraklıdır, çevresinde olanları takip eder.

Psikolojik açıdan özgür olmak ister.

Toplumun kişileri şekillendirmedeki kurallarına karşı gelir, uzlaşmacı değildir.

Christophe Vorlet
Chronicle Dergisi için

İlericidir. Bugünden çok yarını düşünür.

Enerjik bir yapıya sahiptir. Mizahı sever.

Yarattığı eserler özgündür, şaşırtıcıdır. Önce insanları tedirgin eder, sonra alıştırır ve kendini benimsetir.

Sanatçı, içinde yaşadığı toplumun yaşama biçimi, gelenek, görenek, inanç, siyasi, ekonomik, teknolojik gelişmeleri ile doğal çevrenin etkisi altındadır.

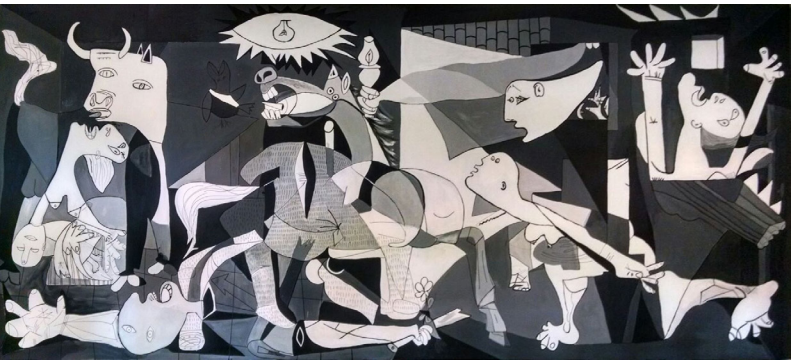

Pablo Picasso
"Guernica", 7,77x3,49 m, 1937

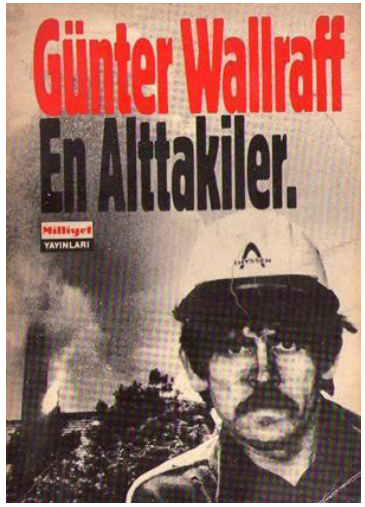

Toplumsal olaylardan, düş gücünü besleyenleri kavrar ve tepkisini eserleriyle yansıtır. Picasso'nun İspanya iç savaşını anlatan "Guernica" isimli eseri savaşa karşı politik bir tepkiyi yaratmıştır.

"En Alttakiler" isimli romanıyla Almanya'da ki işçileri anlatan Günther Walraff, yöneticilerin harekete geçmesini, kötü şartlarda işçi çalıştıran iş sahiplerinin cezalandırılmasını sağlamıştır.

Uygarlığımızın tüm gelişmeleri yaratıcı hayal gücünün eseridir. ***Sanatçının hayal gücü bilime de hizmet etmiştir. Jules Verne'nin 1850 yıllarında yazdığı romanlar, zamanında yazarına deli denmesine neden olurken, bugün pek çok buluşa temel olmuş ve yazılanlar gerçekleşmiştir.***

Sanatçı bir nehre benzer, yeteneklerini besleyen kaynaklarını tükettiği zaman yaratıcılığı da kurur. Bu nedenle sürekli bilgi ve görgüsünü geliştirmesi gerekir.

Bruce Nauman
"İsimsiz", Litografi, 1994

Sanat Eseri Neye Yarar?

İnsanları böylesine etkileyen sanat eserleri acaba neye yarar sorusuna Estetikçi Suut Kemal Yetkin "İlkin kendisini yaratanı, sonra kendisini okuyanı, dinleyeni ya da seyredeni kurtarmaya yarar." demektedir.

Aslında sanat, psikososyal bir ilaçtır, kendisini yaratanı ve izleyeni tedavi eder.

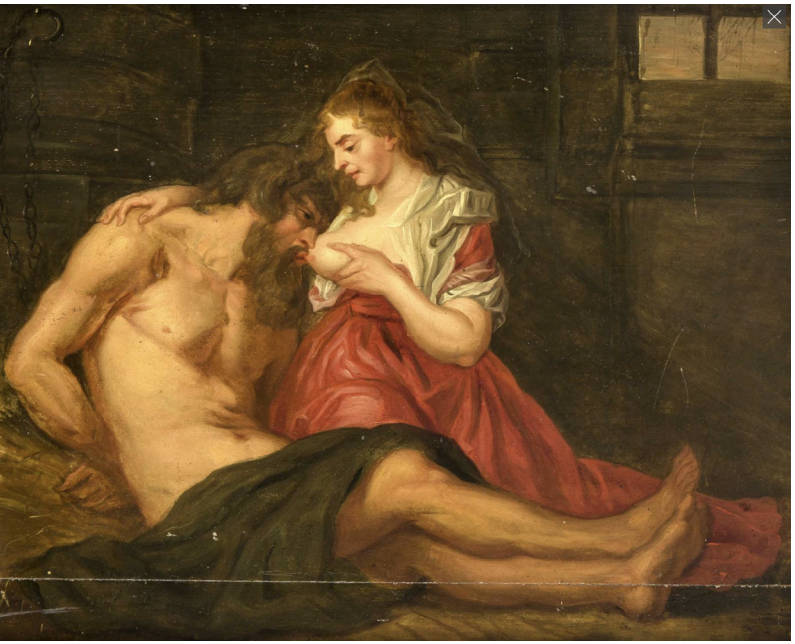

Peter Paul Rubens
Roman Charity
(Cimon and Pero), 1612

Sanatçı Niçin Yaratır?

Bu sorunun yanıtını da Fransız şair Paul Claudel veriyor: "Shakespeare'in ya da Dostoyevski'nin, Rubens'in ya da Wagner'in sanat için mi çalıştıklarını sanıyorsunuz? Hayır! Onlar ne pahasına olursa olsun, yüklerinden kurtulmak, canlı varlıkların ağırlığını dışarıya atmak için çalışıyorlardı."

Sanat ile Tasarım Ayrımı Nedir?

Sanat yapıyorsanız, bir işvereniniz yoktur. Üretim kararını siz verirsiniz. Tasarım yapıyorsanız, onu sizden isteyen bir işveren vardır. Onun ihtiyaç duyduğu şey, sizin yapacağınız afiş ya da basın ilanı değil, deterjanını tüketiciye anlatmaktır.

Tasarımcı, tüketici için deterjan ilanını tasarlar; Tasarım, tüketicinin ihtiyacını giderir. Oysa sanatın kendisi ihtiyaçtır. Sanat eseri, talebi kışkırtan bir şey değil, talep edilen şeydir.

Travis Knight
Salvador Dali'nin portresi

Sanatın izleyicisi, sanat eserini, kendi kültürel birikimine göre yorumlar. Bir resmin anlamı, siz ne anlıyorsanız odur. Sanatçıya "bu resimle ya da şiirle ne anlatmak istediniz?" diye sormak abestir.

Oysa iletişim tasarımcısı, işini hangi mesajı iletmek için tasarlamışsa, izleyen her kişinin aynı mesajı almasını sağlamak zorundadır. "Ben önlerine koyarım, anlayan anlar" deme lüksü yoktur. Herkes tarafından, hemen ve aynı biçimde anlaşılmalıdır.

Tasarıma sanat katmış olabilirsiniz. İzleyenlerin farklı keyif almalarını sağlayabilirsiniz ama algılamanın sonucu aynı olmalıdır. Zihinlerde bırakmanız gereken izi bırakamadıysanız, bütün emek ve masraf boşa gitmiş demektir.

Tasarımcı için tüketicinin algılama biçimi, zevki, eğilimleri, dünya görüşü ve duymak istedikleri önemlidir. Söylenen hemen anlaşılmazsa, hiç bir işe yaramaz.

Sanatçı ise yalnızca kendisine göre düşünür. Kimse onu yapıtını değiştirmeye zorlayamaz.

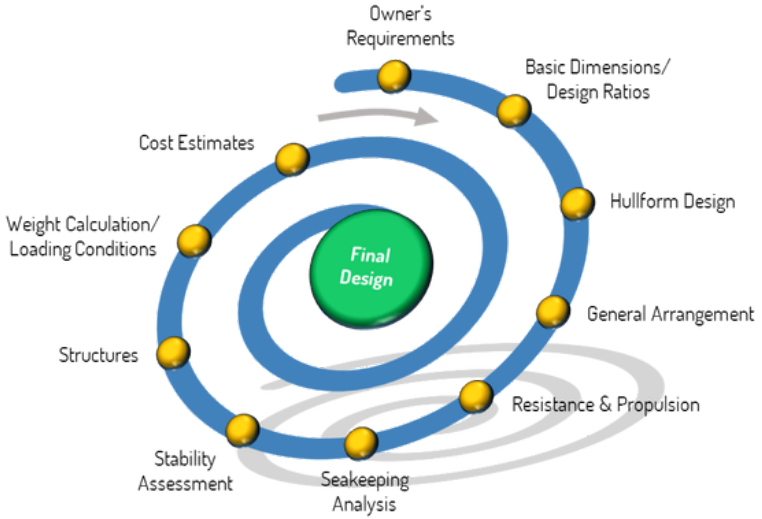

Tasarım ürünü, doğrudan ya da dolaylı olarak mutlaka bir mesaj iletir. Sanat eseri ise mesaj iletmek zorunda değildir.

Sanat, insanlara sunulan şeyin kendisidir. Tasarım ise sunulan ürünün, hizmetin, fikrin aracısıdır. Sanat yapıtının ömrü genelde uzundur; yüz yıllarla ölçülür. Tasarım ürünü ise kısa ömürlüdür. Bir gazete ilanı, yayın sona erdiğinde, çöptür.

Frits Ahlefeldt

Tasarımcı, mesleğinin zenaatkârı olarak yetişir. Eğitim sürecinde, uygulama tekniklerini öğrenir ve iletişim teorileriyle tanışır. Tasarım, bağımlılıktır. Tasarımcı bütçeye, stratejiye, pazarın durumuna, tüketicinin değer yargılarına ve alışkanlıklarına bağımlı olarak çözüm geliştirmeyi öğrenir. Sanatçı ise her şeyden önce, bağımsız düşünmeyi öğrenmelidir.

"Sanat, uzlaşmazdır. Tasarım ise bütünüyle uzlaşmadır."

Teşekkür ederim.

hasipp@gmail.com